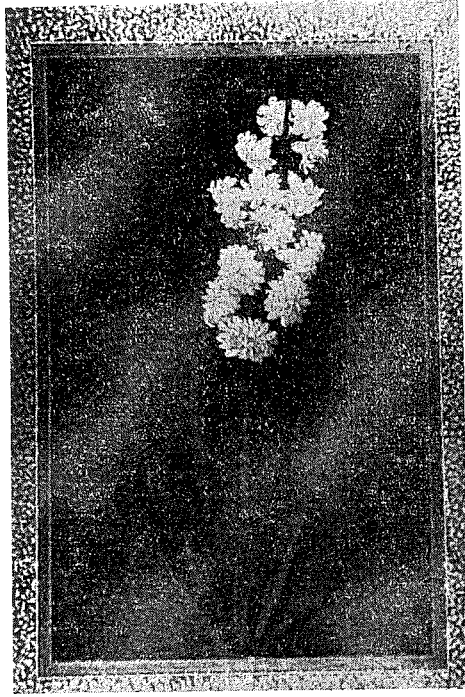

Türk Sünbülleri

220 yıl önce İstanbul bahçelerinde Türkler 47 çeşitten fazla sünbül yetiştiriyorlardı. Dedelerimiz sünbüllerin hem çeşitlerini, hem de renklerini çoğaltmışlar, onlara yeni yeni ve çok çekici adlar vermişlerdi. Muharrir, Topkapı sarayında bulunduğu bir kitaptan fotoğraflarile beraber bize eski Türk sünbüllerini tanıtıyor ve mütehasısların bu kitaba dikkat nazariarını çekiyor

İ. H. Konyalı

Türkün güzel sanatları karşı kabiliyeti, selim ve ince zevki hiç bir medeni milletinkinden eksik ve aşağı değildir. Tabiatın her güzel şeyini sevmiş, onu üretmiş, çoğaltmış, ve gelecek nesillere yetiştirme imkânlarını sağlamıştır. Türk çiçeği ve bahçeyi çok sever. Bunu hem millî geleneği, hem de dini emreder. Akar suyun, güzel yüzün yeşilliğin gönül açtığını, insanda çalışma kabiliyetini yükselttiğini peygamberinden öğrenmiştir. Eski Türk evlerinin hemen hepsinde çiçek bahçeleri vardı. Osmanlı İmparatorlarının İstanbul'da bir çok serileri vardı. Mabnetlerin, türbelerin etrafı çiçek tarhları ile süslenirdi. Kağıthanenin (Lâlezar) mesiresi Üçüncü Ahmet ve Nevşehirli İbrahim Paşa inki lâbindan çok evvel dillerde destan idi, Sarayın (Şüküfeciyan) klîşesiyle tarihe geçen bir çiçekçiler teşkilatı vardı. Gül, lüle, sünbül gibi çiçekler Türkün şiirine, resmine ve çinisine, mezar taşına geçmiştir.

Lebter leb (dudak duğağa) adlı sünbül (Topkapı sarayındaki Sünbülname'den)

Mabnetlerimizi türbelerimizi, sebillerimizi, saraylarımızı, medreselerimizi, çeşmelerimizi süsleyen çinilerde dedelerimiz baharı bütün çiçekleriyle, renkleriyle yaşatmışlardır. Türkün güllü, lülesi gibi sünbülü de pek meşhurdur. Topkapı sarayının cilt, tezhip, yazı ve minyatür salonunda Türk minyatürleri kısmının üçüncü dolabında teşhire konan, hazine kütüphanesinin 413 nci numarasında kayıtlı bu

lunan 43 yapraklı bir (Sünbülname) vardır. 0,40X0,29 ebadındadır bu muhteşem kitabın kabı yekpare şemselidir. Yaprakları karton halinde kalın ve yapıştırmadır.

Mukavemetlerini artırmak, süslerinin nefasetini saklamak için yaprakların kenarlarına deri zırhlar yapılmıştır.

Kütüphane fihristinde (Sünbülname) şeklinde adlandırılan kitabın üstünde

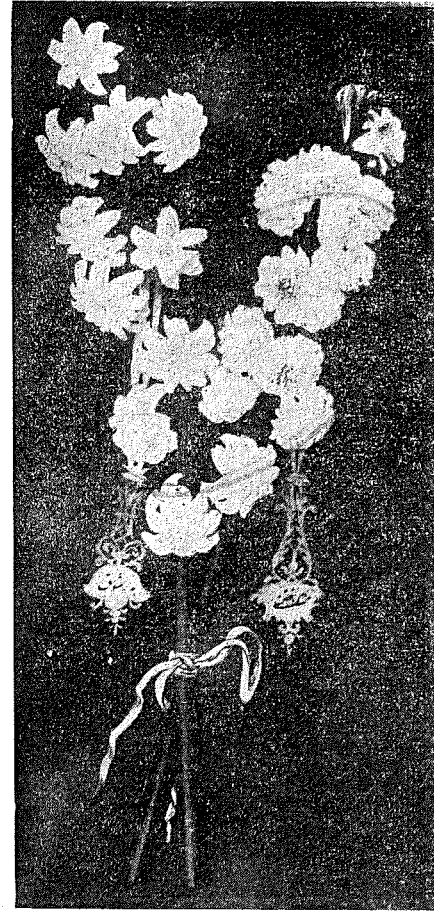
(Mürakka-i senabil) .

(Musavver sak ve ebyat-i esami-i senabil).

yazılıdır. Yine buradaki bir kayıt - tan bunun (On bir adetten altıncısı) olduğunu öğreniyoruz. Çiçeklerden bahseden 11 ciltlik bir serinin bu altıncı cildi yalnız sünbüllere tahsis edilmiştir. Hattatların imzalarının altlarındaki tarihlerden bu eserin 1149 H. yılında Birinci Sultan Mahmud'un altıncı saltanat yılında Pa - dişah adına hazırlanmış olduğunu anlaşılmaktadır. Kitap anonim bir eserdir İki şair sünbülleri dörder mısrahk manzumelerle tavsif etmiş, iki hattat da bu manzumeleri talik ile yazmıştır.

Sünbüllerin hakiki renklerle resimleri yapılmış, çoğuna altın etiketlere adları yazılmıştır. Kitabın cildi bir sanat şaheseridir. Yazıların ve resimlerin etrafını süsleyen zerefşancı sanatçılarınki gibi sünbüllerin nakışlarının adları da şimdilik meçhuldür.

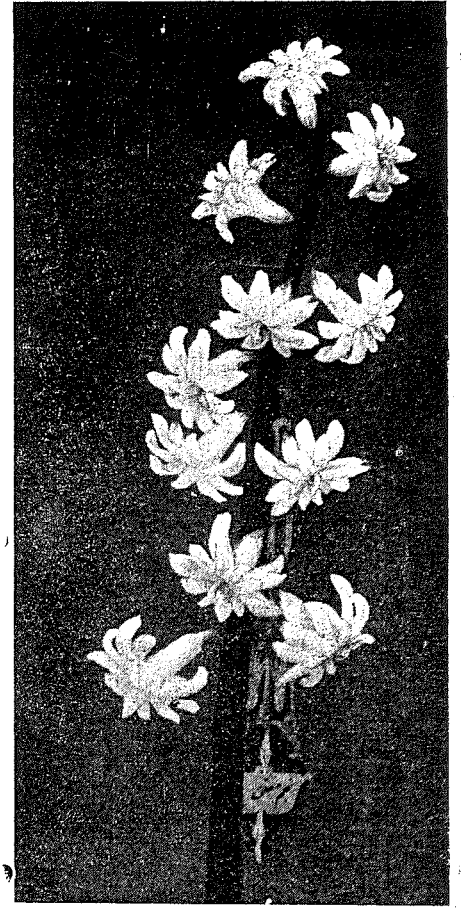
Cinsleri, renkleri çoğaltılan sünbüller

Müşk-i Hutun ile Bedr-i sevk sünbülü

devrinin şair, nakkaş, hattat, mücellit, müzehhib gibi sanatçıların coşturmuştur. Onların müşterek çalışmalarile ortaya çıkan eserlerde evvelâ her sünbül dört mısrala tavsif edilmiş, sonra resmi yapılmıştır. Yazıların hepsi talik iledir. altlarında nazımların adları ile hattatların imzaları vardır, manzumelerin yukarılarına mensur ve bazan bir mısra halinde sünbüllerin adları yazılmıştır. Sünbüllere pa - dişah tarafından verilen adlar da mısralarda belirtilmiştir, eser Türkün bir sünbül edebiyatı bulunduğunu göstermektedir biz kitapta şu 47 sünbülün adlarını tesbit ettik:

Şems-i ikbal, zülfü perişan, leb ber leb (dudak duğağa), nur-i dide, anberriz, gül-ruhsar, mümessek, necm-i müallak, humar-i mestan, müşk-i perişan, süreya

Necm-i müallak sünbülü

talat, nur-ün-alâ nur, âvize-i gülşen, mev-i neşat, lacivert taş, dad-i Hüda, kâkül-ü anber bar, dürrü şehvar, mirat-i safa, eb-r-i bahar (bahar bulutu) nafe-i Çin, kan dil-ün-nur, kevkeb-i yakut, sevk-aver, sim endam, cezbe-i hüsn, elmas, behecet-efza, gül sima, turra-i naz, nahl-i sūr necm-i subh, ham der ham (büklüm büklüm), şah-i bahar, bedr-i sevk, dil - küşâ, bedr-i zevk, feyz-i letafet, müşk-i Hutun.

Resimler o kadar canlıdır ki insanın hemen elini uzatıp burnuna götürceği geliyor. Bugünkü sünbül cinslerini ve adlarını bilmiyorum, Mütehasıslarına bu kitabı tavsiye ediyorum. Üçüncü Ahmet zamanındaki Lüle cinslerinin çoğu bugün kaybolmuş -